

har udgydt med den paa Læberne, sendende en Martyrhilsen til den Pige, der saa gerne havde taget Del i Faren for at redde Fædrelandet. Hver Dreng og Pige har sunget den uden nogen blasfemisk Bagtanke ved Allusionen til hans sataniske Majestæt, hvilken Herre der dog ogsaa i vor Tid bliver gjort altfor megen Stads af! — Dybt rodfæstet i Nationen ligger to fremherskende Egenskaber: Kærlighed til Kunst og en stærkt udviklet humoristisk Aare, som har avlet Thorvaldsen og Holberg og alle de andre herlige uforglemmelige Navne paa alle Kunstens Omraader. Folket ser med ærbødig Beundring op til disse, og til deres Frembringelser med umiddelbar naiv Glæde, uden nogen smudsig Bagtanke og forarges ved at se en saadan forudsat.

Har Fjerdestand lidt ved, at den ene kirkelige Retning forlod den og den anden ikke forstod den, saa har dens Døtre dog maattet undgælde dyrest, hvilket især falder tungt i Øjnene, naar man sammenligner dem med den Del af Landbostandens Døtre, der har nydt godt af Højskolelivet. Nu er Fjerdestands Døtre en Magt paa Arbejdsmarken i Byerne og vil vel næppe forlade den igen. Mellemstandens Døtre maa herefter selv lære at udrette deres huslige Arbejde, som de allerede i mange Tilfælde er begyndte paa, og de kan vist have Gavn deraf, da de maaske var i Færd med at blive lidt overciviliserede. De maa imidlertid gøre Skridtet fuldt ud og vise sig endnu mere fintfølelse ved at tage Fjerdestands Døtre op som Søstre, glemme Traditionerne, der dog om faa Aar er udslettede, og de maa hjælpe dem over de uhyre vanskelige Skær ved Overgangen. Der er mange af de unge Piger, der allerede ser, at Vejen til Lykke ikke gaar gennem Varietéer og Natkaféer, men gennem Sjælens Udvikling. Der er paa den anden Side nok af oplyste Mænd og Kvinder, der med Glæde frivilligt giver af deres Kundskabsrigdom.

Fru Emma Gad har gjort en udmærket Begyndelse ved at stifte „Hegnet“, hvor søgende og ydende alt en Tid er mødtes. Det vilde visselig være et stort Gode, om der paa det kraftigste blev taget fat i den Retning baade paa mundtlig og skriftlig Vis.

At vi takker — vi vil kalde dem „den frie Literaturs Mænd“ — for den Støtte, de har været for Kvindebevægelsen, da alle andre manglede Forstaaelse af den, det er vor Pligt; men en Opfordring eller en Henstilling til at fremføre andre Maal, end der i den nyeste Literatur ofte er fremkomne, er et uomstødeligt Ønske saa godt som over hele Linien. Vi, der har Byrden af alle Universets smaa Ting og har maattet bære denne i Aartusinder, føler større Trang end Manden til at se ud over de vide Horisonter. Men ud fra dette Ønske eller denne Opfordring er det ikke Hensigten at bane Vej for den Sten, der kastes paa een eller flere Forfattere. Her bærer hele Samfundet Skylden — hver Mand og hver Kvinde fra den hæderligste til den mest mærkede.

Gartneren (i dette Tilfælde Digteren) kan kun bringe af de Vækster eller Frugter til Markedet, som Jordbunden (Samfundet) frembringer. De daarlige Frugter, der satte den stærke Kritik i Bevægelse, var avlede i vor hjemlige Jordbund, men hverken du eller jeg kan siges fri, een for aktiv, en anden for passiv Skyld.

Den nye Tid er i social Henseende rullet frem med en Magt og Vælde,

der overvinder al Modstand. „Den frie Literaturs Mænd“ kan med en vis Sandhed sige: vi saa, derfor magtede vi, ingen anden Literatur har endnu kunnet slaa vor til Jorden!

Oppositionen er nu ved at gaa over paa den modsatte Haand af, hvor den var før. Hvem der i Fremtiden vil faa Overtaget, vil vel bero paa, hvem der ser klarest, hvad Tiden bærer i sit Skød.

Men Kvinden vil aldrig kunne skydes bort fra den Vagtpost, hun i Følge en Naturlov har haft gennem alle Tider hvor hun trods alle Storme har staaet fast og hvor hun vil vinde og beholde Sejer.

De kvindelige Fagforeninger. (Uddrag af Fru Nelly Hansens Foredrag paa Kvindekongressen i London.)

Intet Sted er de mandlige industrielle Arbejdere bedre organiserede end i Danmark — ikke en Gang i England. Saa godt som enhver Haandværkssvend tilhører sin Fagforening og af faglærte Arbejdere findes i Virkeligheden ingen Ikkeforeningsmedlemmer.

Til Trods for de industrielle Arbejderes Organisation har Landets samlede Fagforeninger dog kun ca. 70,000 Medlemmer; 3,4 pCt. af Befolkningen. De engelske Fagf. har 1,600,000 Medlemmer eller 4 pCt. af Befolkningen; men denne tilsyneladende Overlegenhed for Englands Vedkommende mere end opvejes af den Omstændighed, at medens England er Verdens første Industriland, er Danmark et agerdyrkende Land, hvis Industri er ny og forholdsvis lille.

Men de danske Fagforeningers Styrke ligger i den Centralisation, som det er lykkedes at skabe, hvorved Foreningerne i de forskellige Fag er samlede i en eneste Organisation: „De samvirkende Fagforbund“, der omfatter hele Landet.

Arbejdsgiverne har imidlertid lært af Arbejderne og har dannet den mægtigste Arbejdsgiverorganisation, der eksisterer.

De har længe forberedt sig paa at rette et afgørende Slag mod Fagforeningerne, og endelig den 24. Maj i Aar iværksatte de en Lock-out, hvorved Halvdelen af Landets industrielle Arbejdere blev brødløse, og Danmark befandt sig derved i en social Krig, der i Forhold til Størrelsen af Landets Industri er den største, der nogen Sinde er ført noget Sted.

De organiserede kvindelige Arbejdere i Danmark forstaaer, at Mændenes Kamp er deres Kamp, og de har derfor paalignet sig selv et Bidrag til de udelukkede af 10 pCt. af deres fattige Fortjeneste, foruden det Beløb, som Forretningsudvalget for „De samvirkende Fagforbund“ i Følge sin Bemyndigelse har paalignet alle danske Fagforeninger.

De kvindelige Fagforeninger tilhører alle denne Organisation, ja adskillige eksisterer ikke længere som selvstændige Organisationer, men er gaaede sammen med Mændene i deres Fag og danner nu en Organisation sammen med dem.

De organiserede kvindelige Arbejdere i Danmark udgør et Antal af 11,000, nemlig 2,700 Tekstilarbejdere, 1,500 Skrædere, 1,500 Cigarmagere, 300 Bogbindere, 300 Bladbude, 250 Skomagere, 200 Kaabesyersker, 150 Sølv- og Guldarbejdere, 150 Linnedsyersker, 100 Korsetsyersker samt 2,300 Fabrikarbejdere samlede i „Det kvindelige Arbejderforbund“, foruden endnu ca. 2,000, som tilhører forskellige Fag og for de flestes Vedkommende staaer i samme Fagforening som Mændene.

I Midten af 80'erne blev de første kvindelige Fagforeninger dannede. Mændenes Foreninger havde vel straks i Begyndelsen af 70'erne aabnet Adgangen for Kvinderne, men disse blev borte. Vi har i Danmark gjort den Erfaring, at de kvindelige Arbejdere lettest samles, naar de til at begynde med danner en Forening for dem selv.

Saaledes oprettede i 83—84—85 de kvindelige Cigarmagere, Herreskræd-

dere og Vævere deres egne Fagforeninger og „Det kvindelige Arbejderforbund“ dannedes. Cigarmagerne havde allerede den Gang opnaaet samme Løn som Mændene for det samme Arbejde, men Indrømmelsen eksisterede kun paa Papiret og blev aldrig gennemført, før Kvindernes Organisation var stærk nok til at fordre den respekteret.

I Tekstilindustrien var der i Haandvævenes Tid ganske vist nogen Forskel paa Lønnen, men efterhaanden som disse forsvandt, sank Mændenes Løn ned til samme Minimum som Kvindernes, og Mænd og Kvinder har siden arbejdet i Fællesskab paa at hæve den igen.

I 1891, da de kvindelige Cigarmagere og Vævere havde oparbejdet deres Fagforeninger saaledes, at de havde den væsentligste Del af Fagets Udøvere inden for deres Rammer, gik de efter, forudgaaet Forhandling, med Mændene ind i disses Organisationer, og begge Parter har siden staaet sig ved Samarbejdet og haft stort Udbytte deraf.

De kvindelige Arbejdere i disse to Fag var nu ved Hjælp af deres stærke Fagforeninger naaet videre end Kvinderne, saa vidt mig bekendt, er naaet i noget andet Land, idet de havde opnaaet samme Løn som de mandlige Arbejdere i Faget. Efterhaanden som Kendskabet hertil spredtes til de kvindelige Arbejdere i andre Fag, rejstes den ene Organisation efter den anden, indtil vi nu — som meddelt — har ca. 11,000 organiserede kvindelige Arbejdere, eller 16 pCt. af Fagforeningernes samlede Medlemstal.

Til Sammenligning kan anføres, at i Følge sidste Beretning fra England er af de engelske Fagforeningers 1,609,909 Medlemmer kun 7½ pCt. Kvinder.

Af Strejker har vi gennemgaaet adskillige. Den største af dem er de kvindelige Herreskrædderes Lønkamp i Januar Maaned, der omfattede 1,500 Arbejdere og gennemførtes i Løbet af 14 Dage. Men langt talrigere er det Antal Tilfælde, hvor det er lykkedes os ved fredelig Forhandling, ofte under Samarbejde med Mændene, at gennemføre betydelige Forbedringer i Løn og andre Arbejdsbetingelser. Ogsaa den store Lock-out berører de kvindelige Fagforeninger direkte, idet en Del Kvinder i Jernindustrien er lukket ude. Men langt flere Kvinder baade i og uden for vore Organisationer er naturligvis berørte af den, idet ca. 20,000 af de udelukkede Arbejdere er gifte.

Den normale Arbejdstid er nu intet Sted længere end 10 Timer — i adskillige Tilfælde kortere; arbejdes der længere, betales for Overarbejde. Lønnen varierer i en forbausende Grad. Daarlignst betalt er Kvindernes saakaldte „naturlige“ Arbejde: Syning og anden Hjemmefabrikation. Højest er Lønnen for de kvindelige Cigarmagere og Sorterere, der tjener fra 20—25 Kr. om Ugen.

De kvindelige Arbejdere i en Række Fag, som Tekstilarbejdere, Cigarmagere, Cigarsorterere, Typografer og Børstenbindere har tiltunget sig økonomisk Ligestillethed med Manden i disse Fag, idet de betales efter samme Priskurant som disse. Spørgsmaalet om Retten til at arbejde i alle Fag lige som Mændene eksisterer ikke for vore 11,000 organiserede kvindelige Arbejdere — de maa arbejde langt mere, end de ønsker det. Spørgsmaalet om Formuefællesskabet mellem Ægtefæller interesserer dem heller ikke stort — af nærliggende Grunde — og saaledes gaar det med flere af den moderne Kvindebevægelses Fordringer. Ligestillethed med Manden har vi, men de gifte Kvinder lever alligevel tit et Liv i Elendighed. De forstaaer, at der intet Familieliv bliver, naar baade Mand og Kone skal arbejde 10 Timer hver Dag uden for Hjemmet.

Imidlertid arbejder de kvindelige Fagforeninger rolig og støt videre paa den Vej, der hver Dag bringer ny Resultater: snart 10 Øre mere om Dagen her, snart ½ Time mere Fritid der, og først og fremmest hver Dag nye Medlemmer til Organisationerne.

I adskillige Fag — og da navnlig for Syerskernes Vedkommende — har vi ganske vist langt tilbage, inden vi kan sige, som de mandlige Arbejdere i Danmark, at vi alle tilhører vor Fagforening; men navnlig de sidste 5—6

Aar har bragt os fremad med Stormskridt; vore mandlige Kolleger har indset, hvilken Fordel ogsaa de har af, at Kvinderne er organiserede, og vi ser Fremtiden i Møde med lyst Haab.

Kvinders Arbejdskaar.

Man hører jevnlig den Anke rettet mod vore unge Arbejderdøtre fra saa vel By som Land, at det hovedsagelig skal være deres Lyst til Fornøjelser, Ulyst til virkeligt Arbejde og meget mere i samme Retning, der drager dem fra Landet til Hovedstaden og videre fra den tjenende Stilling i Hjemmene ind i Fabriks- og Industrilivet.

Det vil dog sikkert ved nærmere Eftersyn vise sig at være en meget stor Vildfarelse.

Der er Kvinder, der fra Morgen til Aften kan sidde taalmodig over et slet lønnet Arbejde, som lige til Nød kan indbringe det tarveligste Livsophold, og som kan fortsætte dette Arbejde fra Dag til Dag, fra Aar til Aar uden andet Udbytte og uden anden Udsigt end at holde ud saa længe, til de kan gaa bort lige saa stille og ubemærket, som de har levet. Disse Kvinder maa dog sikkert have andre Grunde end „Fornøjelserne“ til at foretrække en saadan Tilværelse frem for den tjenende Gerning i et Hjem, thi Fornøjelser faar de vitterlig ikke mange af.

For yderligere at dokumentere, hvor fejlagtig den gængse Mening om til Eksp. Syerskernes moralske Levevis er, kan anføres nogle statistiske Oplysninger: Beretning til Justitsministeriet om Københavns Politi. *) „Langt det største Antal Kvinder, som blev „hentede“ af Politiet, var Tjenestepiger uden Plads og Piger, der levede af tilfældigt Arbejde; deres Tal udgør 228. Derefter kommer saadanne Piger, som har Tilhold hos Forældrene, af dem var der 81. Derimod synes Syerskerne og Fabrikpigerne at være langt bedre end deres Rygte; Syerskernes Tal er kun 45 og Fabrikpigerne 59. Med Strygejomfruerne staaer det ikke nær saa pænt til; der findes jo næppe i København 10 af disse for, hver 100 Syersker og alligevel har ikke mindre end 51 Strygejomfruer maattet melde sig hos Politiet. Imidlertid fremgaar det af Statistiken med megen Tydelighed, at det er Mangelen paa Beskæftigelse, der i de allerfleste Tilfælde driver de unge Piger ind paa de vilde Veje.“

Af disse Politioplysninger synes det da at fremgaa, at det saa langt fra er de daarligste Karakterer, der gaar til Fabriks- og Industrilivet; at det tvert imod taler højt til Ære for vore organiserede kvindelige Arbejdere, at de i moralsk Henseende staaer højere end andre Arbejdsklasser, som endnu ikke har Sans for Sammenholdets Betydning.

At der alene af unge Piger, der har Tilhold hos deres Forældre, er omtrent dobbelt saa mange under Politiets Opsigt: (81) som af den store Hær paa 12000 Syersker (45), er vistnok en Oplysning, der maa vække Forundring, og som kan give Anledning til adskillige Betragtninger.

Men Paastanden om, at det skal være Lyst til „Fornøjelser“ og Ulyst til Arbejde, der driver Kvinderne ind i Fabrikkerne og op paa Kvistkamrene, synes med disse Oplysninger at være slaaede til Jorden.

Disse Kvinder har deres Arbejde at leve af og ikke andet. Og følgende: naar Arbejdet ikke giver mere end det knappe Brød, saa faar de ikke andet.

Men alligevel. De vælger denne Tilværelse. De foretrækker den frem for en tjenende Gerning i et fremmed Hjem med større Løn og dog vist som Regel bedre Brød. — Kan her da ikke ogsaa være Anledning til alvorlige Betragtninger? Hvorfor foretrækker de en saadan Fattigdoms-Tilværelse?

Maa de da ikke have indhøstet nogle Erfaringer fra andre Forhold, der faldt dem endnu tungere end disse?

Paa anden Maade synes det ikke at kunne forklares. Er en Tjenestepigegeving da saa tung, at hvem der paa nogen Maade kan opholde Livet

*) Her efter „Politiken“.